

دنیای کنونی نیازمند عقلانیت دینی است/ عقلانیت دینی باید جایگزین عقلانیت خوددینی شود

رئیس مؤسسه پژوهشی حکمت و فلسفه ایران صبح امروز د هفتمین دور نشست گفت وگویی سازمان فرهنگ و ارتباطات و شورای جهانی کلیساها با بیان اینکه در دنیای کنونی محتاج مدل دیگری از عقلانیت هستیم...

رئیس مؤسسه پژوهشی حکمت و فلسفه ایران صبح امروز د هفتمین دور نشست گفت وگویی سازمان فرهنگ و ارتباطات و شورای جهانی کلیساها با بیان اینکه در دنیای کنونی محتاج مدل دیگری از عقلانیت هستیم که از آن تعبیر به «عقلانیت دینی» می کنم، گفت: عقلانیت دینی جمع عقل و ایمان و جمع عقلانیت زمینی با ایمان آسمانی است اگر این عقلانیت جایگزین عقلانیت خوددینی شود می تواند برخی از بحرانهای بشر را حل کند.

به گزارش خبرنگار مهر، حجت الاسلام والمسلمین دکتر عبدالحسین خسروپناه، رئیس مؤسسه پژوهشی حکمت و فلسفه ایران در دومین روز از هفتمین دور نشست گفت وگویی سازمان فرهنگ و ارتباطات و شورای جهانی کلیساها که امروز 27 بهمن ماه در سازمان فرهنگ و ارتباطات اسلامی برگزار شد به ارائه سخنرانی خود با عنوان «معنویت و گوهر مدرنیته» پرداخت.

وی در توضیح این عنوان سخنرانی خود گفت: مدرنیته را نباید تنها به دستاوردهایش یعنی فلسفه مدرنت، علم مدرن، تکنولوژی مدرن و مانند اینها شناخت بلکه باید به دنبال شناخت گوهر مدرنیته رفت. گوهر مدرنیته همانطور که فلاسفه مدرن مثل دکارت، کانت و هگل اعتراف کردند «سوژکتیویسم» است به این معنا که تقدم ذهن انسان بر واقعیات خارجی است. اصالت فاعل شناسای انسانی است. بنابراین ذهن انسان آئینه واقعیات خارجی است و باید موجودات جهان را از دریچه ذهن آدمی تفسیر کرد.

این محقق فلسفه تصریح کرد: گوهر مدرنیته این است که همه چیز را می خواهد با آئینه ذهن خود تفسیر کند، خدا، وحی و ایمان در گوهر مدرنیته همچون سایر موجودات متعلق موجودات هستند، پس در پارادایم مدرنیته تنها ایمان بر فهم و معرفت تقدم ندارد بلکه همیشه متعلق و ابژه فهم انسانی قرار می گیرد لذا این جمله که «ایمان می آورم تا بفهمم» به هیچ وجه در مدرنیته پذیرفتنی نیست بلکه «می فهمم تا شاید ایمان بیاورم» درست است.

وی با بیان اینکه معنویت با تعاریف مختلف تجربی پدیدارشناختی، الهیاتی، تبارشناختی و .. که دارد یک معنای مشترک دارد و آن اعتقاد به نیروهای فرامادی برای دست یابی به احساس آرامش و معنای زندگی است، گفت: حالا ممکن است این معنای معنویت با دین جمع شود یا خیر، نمی توان گفت که معنویت دینی است چون معنویت های غیر دینی و حتی آتئیست هم وجود دارد این معنای از معنویت در مدرنیته تنها با فاعل شناسای انسانی تأمین می شود و اینجاست که تفاوت میان معنویت مدرن و معنویت دینی آشکار می شود.

حجت الاسلام خسروپناه با اشاره به دو تفاوت معنویت دینی و معنویت مدرن گفت: اولین تفاوت در روش است، معنویت دینی علاوه بر عقل آدمی از وحی الهی و ایمان دینی در شناخت معنویت و چگونگی دستیابی بدان بهره می برد، یعنی معنویت دینی(با تفسیر اسلام) هم از عقل و هم از وحی برای تعریف معنویت بهره می برد اما معنویت مدرن تنها از عقلانیت خود بنیاد برای شناخت معنویت استفاده می کند و در واقع وحی الهی و ایمان دینی به عنوان منبع معرفت در شناخت معنویت پذیرفته نیست.

رئیس مؤسسه پژوهشی حکمت و فلسفه افزود: تفاوت دوم معرفتی است معنویت مدرن با توجه به آسیب های مدرنیته همچون بحران هویت، بحران اخلاق، بحران محیط زیست، بحران خانواده و .. به سمت معنویت روی آورده است. مدرنیته وقتی بحرانها را دید نیازش به معنویت را احساس کرد تا احساس آرامش از دست رفته را در کنار آسایش مدرن فراهم سازد. مدرنیته ابتدا آسایش را فراهم کرد و بعد با احساس خلاء در آرامش، به معنویت روی آورد تا آرامش را تأمین کند اما معنویت دینی می خواهد جهانی معنوی برای بشر فراهم کند که علاوه بر تأمین آرامش، آسایش بدون بحرانهای ذکر شده را نیز بدست آورد. همچنین معنویت دینی علاوه بر تأمین آرامش در کنار آسایش می خواهد انسان را به خدا نزدیک کند یعنی آرامش حداقل مرتبه معنویت در معنویت دینی است.

وی با اشاره به آیات قرآن درباره تقواییان گفت: تقوای الهی که رکن معنوی اسلامی است هم تشخیص حق و باطل را محقق می کند و هم سعادت انسان را در پی می گیرد معنویت دینی در اسلام هم ناظر به آرامش دنیا و هم ناظر به آرامش آخرت است و مطالبه انسان مؤمن از خدا هم نیکی دنیا و هم نیکی آخرت است.

خسرو پناه تأکید کرد: معنویت دینی بسیار فراتر از رفع بحران های دنیوی است مدرنیته معنویتی را جویا است که مشکل بحران این جهان را برای او حل کند نه اینکه انسان را بسازد اما در معنویت دینی همه ادیان الهی به دنبال ساختن انسان هستند. گوهر مدرنیته یعنی عقلانیت خوددینی تنها بخشی از نیازهای معنوی بشر را در دنیای معاصر تأمین می کند اما بشر معاصر برای تأمین همه نیازهای خویش باید به سراغ عقل و دین یا عقل و وحی برود تا به معنویت دینی دست یابد.

رئیس مؤسسه پژوهشی حکمت و فلسفه اسلامی در پایان سخنانش گفت: در دنیای کنونی محتاج مدل دیگری از عقلانیت هستیم که از آن تعبیر به «عقلانیت دینی» می کنم. عقلانیت در واقع جمع عقل و ایمان و جمع عقلانیت زمینی با ایمان آسمانی

است اگر این عقلانیت جایگزین عقلانیت خودبنیاد شود می تواند برخی از بحرانهای بشر را حل کند.